



## **R.D. Iacobi Marchantii Vitis Florigera**

**Marchantius, Jacobus**

**Coloniae Agrippinae, 1661**

Lectio 2. tripart. 1. pars ostendit, quomodo non casu venerit hæc Samaritana ad fontem. 2. ostendit, sitim Christi fuisse potius spiritualem, quam corporalem. 3. explicat respo[n]sum Samaritanæ.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56381](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56381)

Christum sedens, miranda semper docuit. 1. Ioan. 15. Ioan. 1.

Primo quidem in sinu Patris sedet ab æterno, & sessionis illius modus nobis est incomprehensibilis. In illo interim sinu in illa sessione: dicit quæcumque enarravit nobis: Omnia quæcumque audivi à Patre meo, nota feci vobis, ait Apostollis suis. De quoque testatur S. Ioannes: Deum nemo vidit unquam, unigenitum filium, qui est in sinu Patris, ipse enarravit. Atque ibi sedens, tanquam sapientia Patris in æternitatis suæ Cathedra & Throno, non homines sed & Angelos docet; ipsosque Cherubim, qui ita ob scientiam nominantur, docebit in æterno. De hoc sinu non possumus dicere, sedebat sic, quia modus nobis est inexplicabilis.

Adiciamus & hic, sedebat sic, hoc est, in aspera illa Cathedra, ut patientiam doceret & tolerantiam, contemptumque ac despectum sæculi cum cæteris virtutibus, quæ non nisi per crucis viam acquiruntur. Cum autem docuit Samaritanam extincere fatigatus, sicque sedens iuxta fontem, non nisi erat initium fatigationis & doctrinæ, quæ consummanda erat in cruce iuxta fontem sanguinis sui, quo & dignatus est latronem potare.

Luc. 1. Luc. 2.

Secundo, Cathedram aliam elegit hæc Sapientia æterna, dum ad nostram se se dimittere dignata est humanitatem, uterum scilicet Virginis, ac deinde Præsepium suæ Nativitatis. Ex utero Virginis docet gratiam omnem & veritatem, illa replens non solum Matrem sed & Ioannem Præcursores suum, Elizabetham quoque ad Zachariam Præcursoris Parentes. Ex Præsepio autem ad Pastores illuminat, & Magos ad salutis scientiam adducit, eosque qui expectabant redemptionem Israel. De hac Cathedra dicere possumus, sedebat sic, hoc est, tanta cum humilitate, ut merito omnia afficiat stupore.

Postremo dicamus, quod & Cathedram ac thronum suum magistralem elegit in finem usque sæculi in divinissimo Eucharistice Sacramento, ex quo nunquam cessat ipse docere, qui plenus est gratia & veritate, nunquamque cessat ibi docens omnibus accedentibus debita cum dispositione propinare aquam vitæ. Sed enim hic dicere non possumus: sedebat sic, quia modum, quo ibi continetur, nec comprehendere possumus, nec explicare. Hoc solum possumus dicere, quod ille, qui olim promissus fuit & datus Magister & Doctor visibilis, dicente Propheta: Erunt oculi videntes Ista. Præceptorem tuum, & audies vocem post tergum monentis te: Hæc est via, ambulata in ea. Non curus se invisibilem Ducem & Præceptorem effecerit, sub visibilibus tamen Sacramenti speciebus nobiscum existens usque ad consummationem sæculi. Ideo cogimus dicere: Verè tu es Deus absconditus, Deus Israel Salvator, & absque re non est Deus.

Matth. 2.

Tertio, in Templo in medio Doctorum in inferioribus subselliis sedem elegit, & ibi ipsos Doctores obstupescentes erudit de sublimibus mysteriis, admirabilibus suis responsis; ita ut postmodum de absentia suæ causa requisitus, matri responderit: Nesciebatis quod in his que Patris mei sunt, oportet me esse? Ergo & hic dicamus, sedebat sic, hoc est, non in supremo, sed inferiori loco, nec foret sapientia Patris.

LECTIO II. TRIPARTITA. Venit mulier de Samaria haurire aquam, dicit ei Iesus: Da mihi bibere, &c. Ioan. 4.

Luc. 2.

Quarto, in monte sedens perfectionis doctrinam suis tradidit discipulis, ac sæpius in Synagogis ledens docuit scientiam salutis, quasi potestatem habens, non sicut Scriba aut Pharisei, in his que præremisit quod auditorum suorum conveniret eruditioni, plenus gratia & veritate. Docendum & hic, sedebat sic, in sublimi scilicet, ut doctrinæ celsitudinem commendaret.

Hæc mulier, quæ venit haurire aquam, nihil sublimè cogitat, sed tantum necessitatibus suis vel aliorum, à quibus mittitur, per aquam hanc haurire optat: & quia aqua melior ibi erat, quam in civitate, idcirco in hoc prædium venit, duplici ut fertur arcus sive distans ab urbe Sichem, quæ erat urbs Samariæ; hinc dicitur venire de Samaria. Samaria nomen erat Provincia in qua etiam Civitas principalis Samaria vocabatur, de qua non veniebat ipsa. Licet vero non aliud nisi aquam veniendo cogitaret, non tamen casu venit, Domino sedente super fontem, ipsamque expectante: sed qui omnia dispensat opportunè tempore, quique attingit à fine usque finem fortiter, & disponit omnia sua videri, arcana quodam impulsu mentem illius ducebat, ut tunc veniret, quando Fons vitæ eam expectabat, suæ fluentis misericordie ei communicare paratus. Suppetunt non absimilia exempla de Scripturis.

Matth. 5.

Sexto, docet postmodum & in cruce tanquam postrema, sed sublimi sua Cathedra, quam eligit in termino vitæ, ut ex illa doceat æternum, extendens manus suas ad populum non credentem, immò manducens ex illa Cathedra populum credentem ad perfectionis apicem, sed sapientie perfectionem.

1. Saul cum ad Samuelem venit, & eum invenit in civitate circa meridiem, non nisi alinas quærebat Patris sui, non nisi de illis cogitabat, sperans à Vidente



dente responsum favorabile ad eas invenientes Sed Dominus dirigebat gressus eius, ut quaerens animas, Regum inveniret, & unctionem referret a Samuele

Rebecca

Gen. 24.

Rachel

Gen. 29.

Lydia purpuraria. Act. 16.

Matthaeus Matth. 9. Petrus & Joannes Iohannes Marie & c. Ept. & c.

Joan. 6.

Christo virtus est animas quamlibet duras & ferreas attrahendi quae virtus ei a patre est insita, & ipsi congenita.

Interim hoc facit convenientibus mediis, & occasione opportunitatem quae capiat, tempore loco, personis sese accomodans. Quapropter hic opportunitatem nactus obiter & fatigationem, dicit mulieri: Da mihi bibere. Siciebat Dominus, qui nostra se vestiens carne, simul cum carne carnis induit passiones. Poterat quidem sitim impedire, vel illam sine alterius ministerio satiare, sed propter nostram salutem voluit sitire, & alieno auxilio indigere. Nunquid ipse est qui Israëlitis potum dedit de petra? Cur ergo non haberet, si ita vellet quos sitim exstingueret? Nunquid Samsoni de molari dente maxillae potum ubertim produxit? Nunquid ipse est Fons Paradisi, irrigans quando voluerit totam superficiem terrae? Nunquid ipse est ille Agnus, de sub cuius pede fons virtus emanat, ut vidit S. Clemens in penuria aquae? Immo, nunquid ipse est Agnus ille, qui sequentes se ducit ad vitae fontes aquarum? Vnde ergo illa vox, infidelem & adulteram mulierem deprecantis, cum possit imperare & Angelis? Nempe mulieris voluit ope indigere, illamque efflagitare, quia mulieris salutem sic volebat procurare, ejus mentem illuminare. Vnde & procuravit ut discipuli abessent, qui ad civitatem emere cibos abierant, non ab illis potum peteret & subsidium ad hauriendum de fonte, sed a muliere, quam sic per colloquii occasionem traheret ad fidem & salutem.

Quapropter licet mulieri dixerit: Da mihi bibere. Quasi diceret: O mulier non sis erga me dura, in civilis & inhumana, cum me videas lassum & libundum, jacentem & languentem praestitu & sitinere; nec parum denegasque, inclinando hydriam tuam. Imitare potius Rebeccam, quae potum petente Eliezer, non solum illi, sed & Camelis ejus effudit hydriam. Licet, inquam, de sua siti se danda mulierem rogarit, tamen non ita aquam siciebat, quam mulieris conversionem, sicut & in cruce; cum dixit, sitio, hominum maxime appetebat salutem, & summo opere desiderabat efficacem illis redemptionem, quae jam tendebat ad consummationem. De siti autem naturali, quam vere etiam patiebatur, minus sollicitus erat, sive sibi. Vnde nec legitur bibisse de aqua ista post longum colloquium cum Samaritana, sicut nec edisse de panibus a discipulis oblaris, licet Jesus esuriret; dicebat enim sibi alium cibum suppetere. Si ergo corpus fatigatum erat aestu, & ob solis ardorem siti afflatus; multo magis animis aestuabat & siciebat ob charitatis fervorem, ut merito ille impelleret eum mulieri dicere: Da mihi bibere. De hac re sic loquitur Ambrosius serm. 30. Aquam Salvator a muliere postulat, ut sitientibus aeternam gratiam largiatur. Neque enim poterat Fons sitire, quae in quo erat aqua.

PARS II. Sicut Christus potius spiritualis quam corporalis fuit.

Num. 30. Iud. 15.

Apo. 14.

De naturali siti Christus minus sollicitus.





aqua viva poterat aquam terrena facis haurire. Si-  
riebat ergo Christus, siciebat, plane non potum homi-  
num, sed salutem siciebat, non aquam mundi, sed re-  
demptionem generis humani.

*Iesus esu-  
riens.* Sic cum Christus venit ad ficum, è Bethania in  
Ierusalem rediens post illum diem quo exceptus  
fuerat cum triumpho, dicitur esurivisse, & ideo fi-  
cum maledixisse, quod non nisi folia haberet, fru-  
ctum que nullum esurici aptum exhiberet: sed non  
tam esuriebat de hoc fructu ficulneæ, quam de fru-  
ctu animarum, quas doluit esse steriles, & solum  
folia, hoc est, verba habentes, quales erant Phari-  
sæi. Ideo maledictio eius hos percellerat in typo fi-  
culneæ. Nam illa non poterat esse nocens, quando-  
quidem ibidem dicitur, quod nondum erat tem-  
pus ficuum.

*David siti-  
ens.* Similiter cum David magno postulasset deside-  
rio aquam de cisterna Bethleem, siti pressus, à qui-  
busdam Patribus exstimatur non tam aquam ma-  
terialem desiderasse, quam aquam illam spiritua-  
lem & mysticam, quam Christus daturus erat, in  
Bethleem oriundus, ex virgine à scaturigine, quæ  
non solum suam, sed etiam totius humani gene-  
ris sitim erat sedatura. Quapropter allatam aquam  
de cisterna Bethleem, irruentibus tribus fortissimis  
viris per castra hostium, noluit bibere, sed *libavit*

*2. Reg. 23.* *eam Domino*, inquit sacra scriptura. De hac siti Da-  
vid & aqua ab eo expectata, sic inter antiquos lo-  
quitur Sophronius: *Figura erat & prophetia de*  
*Christo, qui est aqua viva, omnibus vitam infundens,*  
*deq. mystica & spirituali cisterna, quæ aquam illam*  
*nunquam deficientem utero comprehensam in lucem*  
*edidit. Ita ille.*

*Iesus con-  
versionem  
peccatoris  
sitiens* Quomodo  
à multis  
traheatur.  
*Deut. 32.* Cæterum, sicut Christus Dominus magnam si-  
tim patiebar conversionis & salutis Samarita-  
næ; ita & nunc quoque desiderio magno fertur erga  
salutem & conversionem eujusque peccatoris.  
Quapropter nostris fatigatus peccatis, & de no-  
stra lassus iniquitate ac inobedientia, unicuique  
censetur dicere: *Da mihi bibere.* De hydra con-  
tritionis nostræ optat bibere, & de puro fonte  
conscientiæ ac amoris sinceris scaturigine, bo-  
norumque operum liquore. Sed multi cum po-  
tant aquis putridis, *Vna Sodome & Gomorrhæ*  
*veneno aspidum, felle draconum, aceto amarissimo,*  
*faculentia illuvie.* Hi sunt, qui non obstante eius  
petitione & deprecatione, permanent in pecca-  
tis, luxuria, odij, invidiæ, iniustitiæ, gula, impie-  
tatisque nefandæ. Frustra ergo eis dicit: *Da mihi*  
*bibere,* frustra sitim eis & desiderium nostræ sa-  
lutis insinuat: quod quidem desiderium non minus  
est, quam fuit in cruce, dum tanta pro nobis patere-  
tur. Unde quondam sic allocutus est S. Brigitam:

*Ego sum charitas summa, nam omnia quæcunque  
ab eterno feci, & nunc facio, & in futurum factu-  
rus sum, similiter ex mea charitate procedunt &  
procedent. Dilectio mea erga hominem modo aque  
grandis est, sicut erat tempore passionis, quando per  
mortem meam ex nimia charitate liberavi omnes*

ejectos. Et sifteri posset, ut toties moverer, quot sunt  
anime in inferno, ego voluntate promptissima, &  
perfectissima charitate, corpus meum traderem ean-  
dem passionem & mortem pro qualibet anima susci-  
nerem, quam sustinui pro omnibus. Ita Blossius cap. 1  
Monialis. Certe Christus Dominus majus habet de-  
siderium nos salvandi, quam nos ibi, sed vult uoco-  
operemur, quod quidem non facimus, vel torpi-  
de & neglectim facimus. Verum interim est: *Vult*  
*omnes homines salvos fieri, si & ipsi velint.*

Hoc etiam hic advertit ex his verbis: *Mulier da parva do-  
mibi bibere, quod exigua nostra petat Deus, ut ma-  
gna nobis tribuat. Aqua scyphum petit, ut ecclesius peti-  
t, aquæ fontem imperietur. Exiguus nostris donis magnus  
infinita eius dona nobis possumus comparare. Sic biva-  
à Sareprana vidua petit Elias. Da pauxillum aquæ,  
in vase, ut bibam, & buccellam panis in manu tua.  
Dat mulier. Vide retributionem. Virgit Dominus,  
quia hydra farinæ non deficiet, & vas olei non mi-  
nuetur, &c. in quem locum licet Eucherius: *Fasta*  
*est manus viduæ perenne torcular, & mola jugiter*  
*farinam fundens.* Hoc quidem quantum ad tempo-  
ralem retributionem voluit tunc fieri Dominus,  
ob donum exiguum viduæ datum cum fide, sed  
longe magis æstimanda est retributio spiritualis  
& æterna quæ consequitur exigua dona cum fide  
& dilectione, Christo, aut ejus membris impetra-  
ta. Hoc nondum intelligebat hæc Samaritana, ut  
patet ex ejus responso, dum ait: *Quomodo tu*  
*audes cum sic bibere à me positis, que sum mulier*  
*Samaritana? Non enim contumtur Iudei Samari-  
tannis,**

Jam sine aquam hauserat, jam disciebat cum  
hydra, cum eam dignatus est Dominus alloqui:  
ipsa verò cum dedignatur, tanquam judæam vi-  
lem, quem agnoscebat, cum ex idiomate, sicut an-  
cilla Petrum ex veste, quia præceperat Deus Iu-  
dæis, ut in palliorum angulis fimbrias facerent, & capiti-  
um hyacinthinas vittas apponerent, quas videndo, re-  
cordarentur mandatorum Domini, sicque ab alijs  
nationibus distinguerentur, fide, circumcissione,  
habitu exteriori. Quod quidem etiam Christum  
observasse patet ex illis verbis alterius mulieris:  
*Si refrigero, tantum simbriam vestimenti ejus, sal-  
va ero.* Hæc ergo Samaritana quodammodo repre-  
hendit & exprobrat Christo ex quadam arrogan-  
tia quod Iudæus sit, & quod commercium ei nul-  
lum esse debeat cum Samaritana, ideoque quod non  
recte ab ea aquam deposcat. Hæc enim ejus verba  
esse corrigentis & exprobrantis censet, S. Chrylostomus,  
hom. 30.

Sed si ipsa Christum dedignatur tanquam Iudæ-  
um, non ipse aspernatur eam, nec tanquam vilem  
mulierem, nec tanquam Samaritanam, nec tan-  
quam iudæalem, nec tanquam adulteram, & vitis  
multis foetentem. In Christo Iesu non est masculus,  
aut femina, servus aut liber, Gentilis aut Iudæus.  
Græchi



Greco aut Barbarus, quia vult omnes salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Ipse tanquam medicus non dedignatur ægrum, quamvis ulceribus & putore plenum, sed cum etiam contrēctare, & arcem suam ostendere, honoris sibi & solatio ducit. Ipse est Samaritanus ille, qui vulnera eorum alligat & fovet, qui à Ierusalem in Iericho descendentes vulnerati sunt, & deducit eos, vedatque, donec in locum tutum venerint, ubi plenam recuperent sanitatem. Tali Samaritano, tali Medico egebat ulcerosa hæc & plagis cooperta mulier, quamvis Medicum prima fronte despuere videatur præ ignorantia & arrogantia, non agnoscentem ulcus suum. Ipse quoque est qui lepram à Samaritano illo debebat fugare, qui solus inter decem inventus est gratus, ad illum rediens à quo sanitatem percepit, ut gratias ageret, & Deo gloriam daret. Pejorem autem & vitiosorem lepram sanare, quoque volebat in hac muliere; & ideo eam non dedignatur, nec despicit, sed oculis benignitatis suæ lucidissimis respicit, ut veritatis lucem ei infundat, & ad sui ipsius agnitionem adducat, illud que Prophetæ adimplet: Illuminet vuln-  
tum suum super nos, & miseratur nostri, ut cognoscamus in terra viam tuam; in omnibus gentibus salutare eum.

Luc. 10. *Quæritur interim hic, cur illud dicatur: Non con-  
vultur Iudæi Samaritanis? Neque dicit mulier, Non convultur Samaritani Iudæis: videtur ergo culpam rejicere in Iudæos, & in eorum arrogantiam. Quali dicit, Vos estis qui nos contemnitis & refugitis, quid ergo nunc à me bibere potis quandoquidem commercium nobiscum omne detre-  
ctatis? Pro pleniori quæstionis hujus explicatio-  
ne repetenda est origo Samaritanorum. Regio hæc ante captivitatem per Regem Assyriæ factam, à tribubus decem habitabatur, Ieroboam enim pri-  
mus Rex decem tribuum in Samaria sedem collo-  
cavit: translatis autem decem tribubus, ne regio illa inculta periret, misit Rex Assyriæ Gentiles, qui illam colerent. Cum autem isti Deos patrios adorarent, veri Dei spreto cultu, immisit Deus Leones in illam regionem, à quibus dilacerabant incolæ. Eam autem ob causam Salmanassar Rex Assyriorum misit Sacerdotes Iudæorum, qui eos ritus Mosaicæ legis docerent, ut illud esset reme-  
dium contra istud malum: ea que ratione plaga cessavit. Hinc factum est, ut Samaritani illi cultum Iudæorum admitterent: retinuerunt tamen simul deorum suorum superstitionem, ita ut partim es-  
sent Gentiles, partim Iudæi. Quinque libros Moy-  
sis recipiebant, non alios. Circumcisione uteban-  
tur, Messiam exspectabant, sed tamen ritus paga-  
nos etiam exercebant, simulque idola & Deum Ifra-  
el colebant, Templumque Iudæorum contem-  
nebant.*

Luc. 17. *Similes sunt his nostri hæretici, qui admittunt nonnulla ex fidei veræ institutis, nonnulla rejici-  
unt pro suo placito. Nonnullos libros eligunt ut  
Virginis floriger.*

Psal. 66. *Quæritur interim hic, cur illud dicatur: Non con-  
vultur Iudæi Samaritanis? Neque dicit mulier, Non convultur Samaritani Iudæis: videtur ergo culpam rejicere in Iudæos, & in eorum arrogantiam. Quali dicit, Vos estis qui nos contemnitis & refugitis, quid ergo nunc à me bibere potis quandoquidem commercium nobiscum omne detre-  
ctatis? Pro pleniori quæstionis hujus explicatio-  
ne repetenda est origo Samaritanorum. Regio hæc ante captivitatem per Regem Assyriæ factam, à tribubus decem habitabatur, Ieroboam enim pri-  
mus Rex decem tribuum in Samaria sedem collo-  
cavit: translatis autem decem tribubus, ne regio illa inculta periret, misit Rex Assyriæ Gentiles, qui illam colerent. Cum autem isti Deos patrios adorarent, veri Dei spreto cultu, immisit Deus Leones in illam regionem, à quibus dilacerabant incolæ. Eam autem ob causam Salmanassar Rex Assyriorum misit Sacerdotes Iudæorum, qui eos ritus Mosaicæ legis docerent, ut illud esset reme-  
dium contra istud malum: ea que ratione plaga cessavit. Hinc factum est, ut Samaritani illi cultum Iudæorum admitterent: retinuerunt tamen simul deorum suorum superstitionem, ita ut partim es-  
sent Gentiles, partim Iudæi. Quinque libros Moy-  
sis recipiebant, non alios. Circumcisione uteban-  
tur, Messiam exspectabant, sed tamen ritus paga-  
nos etiam exercebant, simulque idola & Deum Ifra-  
el colebant, Templumque Iudæorum contem-  
nebant.*

Origo Samaritanorum unde. *Quæritur interim hic, cur illud dicatur: Non con-  
vultur Iudæi Samaritanis? Neque dicit mulier, Non convultur Samaritani Iudæis: videtur ergo culpam rejicere in Iudæos, & in eorum arrogantiam. Quali dicit, Vos estis qui nos contemnitis & refugitis, quid ergo nunc à me bibere potis quandoquidem commercium nobiscum omne detre-  
ctatis? Pro pleniori quæstionis hujus explicatio-  
ne repetenda est origo Samaritanorum. Regio hæc ante captivitatem per Regem Assyriæ factam, à tribubus decem habitabatur, Ieroboam enim pri-  
mus Rex decem tribuum in Samaria sedem collo-  
cavit: translatis autem decem tribubus, ne regio illa inculta periret, misit Rex Assyriæ Gentiles, qui illam colerent. Cum autem isti Deos patrios adorarent, veri Dei spreto cultu, immisit Deus Leones in illam regionem, à quibus dilacerabant incolæ. Eam autem ob causam Salmanassar Rex Assyriorum misit Sacerdotes Iudæorum, qui eos ritus Mosaicæ legis docerent, ut illud esset reme-  
dium contra istud malum: ea que ratione plaga cessavit. Hinc factum est, ut Samaritani illi cultum Iudæorum admitterent: retinuerunt tamen simul deorum suorum superstitionem, ita ut partim es-  
sent Gentiles, partim Iudæi. Quinque libros Moy-  
sis recipiebant, non alios. Circumcisione uteban-  
tur, Messiam exspectabant, sed tamen ritus paga-  
nos etiam exercebant, simulque idola & Deum Ifra-  
el colebant, Templumque Iudæorum contem-  
nebant.*

4. Reg. 17. *Quæritur interim hic, cur illud dicatur: Non con-  
vultur Iudæi Samaritanis? Neque dicit mulier, Non convultur Samaritani Iudæis: videtur ergo culpam rejicere in Iudæos, & in eorum arrogantiam. Quali dicit, Vos estis qui nos contemnitis & refugitis, quid ergo nunc à me bibere potis quandoquidem commercium nobiscum omne detre-  
ctatis? Pro pleniori quæstionis hujus explicatio-  
ne repetenda est origo Samaritanorum. Regio hæc ante captivitatem per Regem Assyriæ factam, à tribubus decem habitabatur, Ieroboam enim pri-  
mus Rex decem tribuum in Samaria sedem collo-  
cavit: translatis autem decem tribubus, ne regio illa inculta periret, misit Rex Assyriæ Gentiles, qui illam colerent. Cum autem isti Deos patrios adorarent, veri Dei spreto cultu, immisit Deus Leones in illam regionem, à quibus dilacerabant incolæ. Eam autem ob causam Salmanassar Rex Assyriorum misit Sacerdotes Iudæorum, qui eos ritus Mosaicæ legis docerent, ut illud esset reme-  
dium contra istud malum: ea que ratione plaga cessavit. Hinc factum est, ut Samaritani illi cultum Iudæorum admitterent: retinuerunt tamen simul deorum suorum superstitionem, ita ut partim es-  
sent Gentiles, partim Iudæi. Quinque libros Moy-  
sis recipiebant, non alios. Circumcisione uteban-  
tur, Messiam exspectabant, sed tamen ritus paga-  
nos etiam exercebant, simulque idola & Deum Ifra-  
el colebant, Templumque Iudæorum contem-  
nebant.*

V. Epipha. *Quæritur interim hic, cur illud dicatur: Non con-  
vultur Iudæi Samaritanis? Neque dicit mulier, Non convultur Samaritani Iudæis: videtur ergo culpam rejicere in Iudæos, & in eorum arrogantiam. Quali dicit, Vos estis qui nos contemnitis & refugitis, quid ergo nunc à me bibere potis quandoquidem commercium nobiscum omne detre-  
ctatis? Pro pleniori quæstionis hujus explicatio-  
ne repetenda est origo Samaritanorum. Regio hæc ante captivitatem per Regem Assyriæ factam, à tribubus decem habitabatur, Ieroboam enim pri-  
mus Rex decem tribuum in Samaria sedem collo-  
cavit: translatis autem decem tribubus, ne regio illa inculta periret, misit Rex Assyriæ Gentiles, qui illam colerent. Cum autem isti Deos patrios adorarent, veri Dei spreto cultu, immisit Deus Leones in illam regionem, à quibus dilacerabant incolæ. Eam autem ob causam Salmanassar Rex Assyriorum misit Sacerdotes Iudæorum, qui eos ritus Mosaicæ legis docerent, ut illud esset reme-  
dium contra istud malum: ea que ratione plaga cessavit. Hinc factum est, ut Samaritani illi cultum Iudæorum admitterent: retinuerunt tamen simul deorum suorum superstitionem, ita ut partim es-  
sent Gentiles, partim Iudæi. Quinque libros Moy-  
sis recipiebant, non alios. Circumcisione uteban-  
tur, Messiam exspectabant, sed tamen ritus paga-  
nos etiam exercebant, simulque idola & Deum Ifra-  
el colebant, Templumque Iudæorum contem-  
nebant.*

Barf. 9. *Quæritur interim hic, cur illud dicatur: Non con-  
vultur Iudæi Samaritanis? Neque dicit mulier, Non convultur Samaritani Iudæis: videtur ergo culpam rejicere in Iudæos, & in eorum arrogantiam. Quali dicit, Vos estis qui nos contemnitis & refugitis, quid ergo nunc à me bibere potis quandoquidem commercium nobiscum omne detre-  
ctatis? Pro pleniori quæstionis hujus explicatio-  
ne repetenda est origo Samaritanorum. Regio hæc ante captivitatem per Regem Assyriæ factam, à tribubus decem habitabatur, Ieroboam enim pri-  
mus Rex decem tribuum in Samaria sedem collo-  
cavit: translatis autem decem tribubus, ne regio illa inculta periret, misit Rex Assyriæ Gentiles, qui illam colerent. Cum autem isti Deos patrios adorarent, veri Dei spreto cultu, immisit Deus Leones in illam regionem, à quibus dilacerabant incolæ. Eam autem ob causam Salmanassar Rex Assyriorum misit Sacerdotes Iudæorum, qui eos ritus Mosaicæ legis docerent, ut illud esset reme-  
dium contra istud malum: ea que ratione plaga cessavit. Hinc factum est, ut Samaritani illi cultum Iudæorum admitterent: retinuerunt tamen simul deorum suorum superstitionem, ita ut partim es-  
sent Gentiles, partim Iudæi. Quinque libros Moy-  
sis recipiebant, non alios. Circumcisione uteban-  
tur, Messiam exspectabant, sed tamen ritus paga-  
nos etiam exercebant, simulque idola & Deum Ifra-  
el colebant, Templumque Iudæorum contem-  
nebant.*

Canonicos, alios repudiavit. Baptismum admittunt cætera fere Sacramenta rejiciunt. Infernum concedunt. Purgatorium negant. Sic ipsi cum cultu Dei veri idolum propriæ opinionis adorant, simulque Arcam & Dagon venerari se posse existimant. Horum ergo consortium Christianis veris vitandum; nec eis contendum, maxime libris eorum, qui venenum animis facile instillant. Ipsi itaque plane sunt similes Samaritanis ob subsequentes rationes.

1. Primo. Quia populum Dei, ut olim Samaritæ, à suis sedibus ejiciunt, ut vi possideant hereditatem Dei.

2. Secundo. Quia Scripturas depravant, aut sibi adversas rejiciunt, ut notum est.

3. Tertio. Quia veræ Religionis adulterinos deos conjungunt, dum doctrinas falsas admittunt.

4. Quarto. Quia Templo nostra & sacrificia contemunt, ut sua Templo adstruant sine sacrificio, sine quo templo non sunt. Nos enim si templum habemus, Altare quoque habemus, de quo non habent potestatem edere, qui idola deserunt. Si altare habemus, ergo & Sacrificium, non enim ad aliud Altare ordinatur.

5. Quinto. Quia sicut Iudæi, vel ob violationem legis Iudæicæ, vel ob alia flagitia, ad Samaritanos transfugiebant, quando ob hæc non permittentur in Iudæa tuto vivere: ita & mali Christiani ob sua scelera ad hæreticos deficiunt, ne plectantur; & hac fiducia audacius aliqui legem violant Christianam, sicut & illi olim legem Iudæicam.

In quibus porro liceat conti hæreticis, per varias quæstiones disceptant Theologi, quas passim apud eos videre licet. Utinam Reges non ita eis uterentur ad bella sua. Tanta in Ecclesiis circa Altaria, Vasa sacra & Sacramenta, non cernerentur sacrilegia, quæ nostris oculis cogimur intueri deploranda.

Sed, ut ad Iudæos revertamur, alienissimi erant à Samaritanis, tanquam ab Hæreticis & Ethnicis, ob supradictas causas: quia scilicet eorum regionem possidebant & hereditatem: quia Mosaicis caeremoniis, Gentium ritus miscebant: quia Prophetarum libros rejiciebant: quia extra Templum Iudææ in monte Garisim sacrificabant: quia de Assyriis oriundi erant, qui eos in Babylone dura servitute presserant. Et quia divina lex cum in fidelibus

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Exod. 23. *Secundus prohibuerat inire, ideo dicitur, quod non contemnerentur Iudæi Samaritanis, quodque inter eos non esset commercium & confederatio. Nimis tamen morose & rigide mulier interpretatur, quod ob id aquam Christus sitiens non deberet ab ea potescere, nec ipsa porrigere. Nec enim lex prohibebat eos qui transirent aut agerent inter fideles, cibum potumque ab eis petere & emere; quandoquidem & ipsi discipuli ad cibos emendos in civitatem Samaritanorum transiverint. Fatendum tamen est, Iudæos passim non tam ob legis præceptum quam*

Samaritanis hereticis sunt similes.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

51.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64.

65.

66.

67.

68.

69.

70.

71.

72.

73.

74.

75.

76.

77.

78.

79.

80.

81.

82.

83.

84.

85.

86.

87.

88.

89.

90.

91.

92.



obodium quodam proprium & sibi innatum, aversionem à Samaritanis nimiam concepit. Sic & videmus quasdam nationes etiam in fide consentientes, tantum odium, tantamque aversionem in se mutuo fovete, ut vix se se mutuo pati possint sine rixa qualibet in conversatione, nec de se mutuo loqui sine passione, contemptu, aut detractione. Quod certe reprehensione dignum est inter Christianas nationes quia nulla contemnenda. Etenim, si quandoque vitia aliqua agnata, alicui nationi videntur, certe non desunt & in illa virtutes in multis, præclaræ, & imitanda.

Interim, ut concludam, ad Samaritanam sermonem convertito. Quoad Christum, licet sit Iudæus, & Samaritana, non ei exprobrandum est quod contatur Samaritanis; tum quia supra legem est, & ideo licet id lege aliqua prohiberetur, ipse potest dispensare; tum quia ipse ad hoc missus est, ut contantur Iudæi Samaritanis. Ipse enim est *Pax nostra, qui facit utraque unum*. Ipse *Lapis angularis*, iungens utrumque parietem. Ipse Rex, qui ex utroque populo facit unum regnum. Ipse missus est, ut *fiat unum Ovis & unus Pastor*, ut jam non sit distinctio Iudæi & Græci, Samaritani aut Hebræi. Ipse est Salvator omnium, qui liberaliter omnibus offert salutis commercium. Ipse est Medicus, omnibus offerens remedium. Hoc ergo gratiæ ejus adscribe, quod te suo dignatur alloquio, quodque à te petat aquæ exiguum, ut retribuatur donum quod est super omne donum.

Noli denegare gutturam aquæ & syncere penitentiam ex hydra cordis tui, sitienti & magnopere desideranti salutem animæ tuæ: quæ Satanæ tor annis haufisti & propinasti aquam turbidam luxurizæ, quæ reficitur & mire oblectatur, quia eua delectatur perditione. Ecce usque ad meridiem ætatis tuæ pavisti Satanam desiderato suo vitiorum liquore; nunc saltem ad vesperam pacis & reficere eum, qui tandem te expectavit sitiens, ut miseretur tui. O quanta bonitas Domini expectantis, ut vel fero anima penitens ei aquam hauiat, & inclinet hydriam! O quanta ejus longanimitas & benignitas, qui ultra meridiem patiens est, hoc est, ultra maximam gratis partem, & à peccatrice cupit adhuc refocillari, rogans ut extremam currentis evi sui partem impendat penitentiam! O quanta dignatio, per eandem hydriam velle bibere, per quantum torres adversarius ejus & perduellis hostis bibit: per eandem animam, per quam omne genus transivit immunditie, velle & refici, & illi os apponere, nec eam repudiare. Hoc considera, & Samaritana, dum tibi dicit: *Da mihi bibere*. Hoc considera, & omnis peccatrix anima, ut vel fero convertaris cum Samaritana.

*Respondit Iesus: Si scires donum Dei, & quis est qui dicit: Da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam vivam. Ioan. 4.*

**M**ultiplex sensus horum verborum ab interpretibus sacris affertur: *Si scires Donum Dei.*

Primo, hic aliqui significari putant per illud donum ipsum Dei Filium, quem Pater dedit mundo, donum super omne donum, ut omni qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Et sic idem est, ac si Christus diceret: O mulier, si scires Deum, iam mundo dedisset Filium suum incarnatum, & me illum esse, à me postulas aquam vivam.

Secundo per illum Donum Dei S. August. interpretatur Spiritum Sanctum, qui etiam per excellentiam dicitur *Donum Dei Altissimi*. Quasi dicit Christus: O mulier, si scires Deum tam magnum donum hominibus præparasse, qualis est Spiritus Sanctus, & scires me esse per quem hoc donum communicandum est, tu à me peteres hoc donum, & dedissem tibi.

Tertio, plerique sic intelligunt, ut vellet Christus dicere: Si scires gratiam & beneficium, quod nunc tibi conceditur & offertur à me, ut Messias te alloquatur, & à te aquam petat; tu vice versa ab eo peteres aquam vivam, nec tantæ gratiæ tibi oblatae deesses.

Denique generaliter Theophylactus in Ioan. & S. Cyrillus lib. 2. cap. 82. de donis Dei exponunt. Quasi dicat Dominus: *Si scires donum Dei*, si scires magnitudinem donorum ipsius, si scires quid donet, æterna nempe & incorruptibilia dona, & me, ut pote Deum, esse datorem horum donorum, tu petisses à me hæc dona, tanquam aquam vivam, & non negassem.

Itaque possumus ad omnis generis peccatores hæc Christi verba dirigere: *Si scires donum Dei*, Christi sicut & ipse ad Samaritanam dixit, illos reprehendentes. Dicamus ergo in particulari ad nonnullos:

O anima impudica & luxuriosa, si scires donum Dei, & qui tibi dicit: *Da mihi bibere*, tu peteres ab eo aquam vivam. Si scires quantum placeat ei donum castitatis & puritatis cordis ac corporis, quamque ei displiceat impudicia omnis, tu illum adires cum cordis computatione & animi fervore, adimpleresque illum Sapientis: *Perfervit quoniam aliter esse non possem continens, nisi Deus daret, & hoc erat sapientie scire cujus esset hoc donum, ad vi illum, & deprecatus sum ex sortis precordia meis*. Hoc est ergo donum Dei, hæc est aqua viva, castitas & continentia, quæ toto corde petenda est ac desideranda.

O anima superbiæ dedita, si scires donum Dei Superbiæ & qui